

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiae Ecclesiasticae Pars ...

Historiae Ecclesiasticae Pars Tertia, Qva Continentvr Hermiae Sozomeni
Salaminij lib. 9. Euagrij Scholastici Epiphanensis lib. 6

Christopherson, John

[Köln], 1569

Quòd Alexander episcopus Constantinopolytanus, Arium in communionem
accipere recusavit, & quomodo Arius ad exonerandum aluum extimulatus,
diruptus fuerit, & quid de Arii diruptione magnus Athanasius ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-12718

lunus (non enim dicam, obseruare) nos, inquã, nullas alias res noliur, quã eas, quã discordiam & odium pariant, & in summa, quẽ ad exitium humani generis spectent. Sed facite, ad nos celerrimẽ, vt dixi, accedatis: hoc pro certo persuasum habentes, nos omnibus viribus laboraturos, vt quã sacro Dei eloquio contineantur, ea integrẽ incorrupteq; conferuentur. Quibus quidem, cum hostes religionis Christianã, qui simulatione sacrosancti Christi nominis varias ac diuersas blasphemias in ecclesiam inuexerunt, iam dissipati, protriti, & extincti videantur, nulla ignominia infamiaue nota omnino inuri possit. Quã cum scripsisset imperator, alii metu perculsi, domum reuerterunt: At Eusebius & sui fautores ad imperatorẽ profecti, concilium Tyri habitum iusta aquaque de Athanasio decreuisse constanter affirmarunt: testesque adduxerunt in medium Theognidem, Marin, Theodorum, Valentem & Ursacium, atque persuaserunt ei, quod Athanasius calicem mysticũ cõfregerat: multaq; alia falsò in eũ cõmenti, calũniis, quod volebant, cõsecuti sunt. Nam imperator, seu quod ista vera esse credebat, seu q̃ episcopos inter se de cãtero, si Athanasius è medio remoueretur, cõcordaturos existimabat, dedit mandatũ, vt ad Treuerim in lendã quod est oppidũ Gallia ad occasum solis spectantis migraret. Cui obsecutus Athanasius, eò rectã se contulit.

Quod Alexander episcopus Constantinopolitanus, Arium in communionem accipere recusauit, & quomodo Arius ad exonerandum alium extimulatus, diruptus fuerit, & quid de Arij diruptione magnus Athanasius memoria prodiderit.

CAPVT XXVIII.

Post consilium Hierosolymis celebratum, venit in Aegyptũ Arius. Ac cum ecclesia Alexãdrina cum eò cõmunicare recusaret, rediit denuò Constãtinopolim. Cum autem suã doctrinã fautores, & quotquot Eusebii

G   episcopi

SOZOMENI HISTOR.

episcopi Nicomedēsis parebant sententiæ, separatim de industria cōuenissent, & conciliū habere molirentur, Alexander, qui tū episcopale sedē Constantinopolitanā obtinuit, intellectu eorum conatu, conciliū impedire laborauit. Sed cum istud minime successerit, palā reuinit fcedera amicitiae cum Ario iungere: dixitque nefas esse, nec ecclesiae insultata illud pati, vt sua atq; aliorum omnium episcoporum, qui ex vniuerso ferè terrarum orbe Nicæam conuenerant, decisio irrita fieret. Eusebius igitur cum suis, vbi initio Alexandro verbis persuadere non possent, cōtumeliose in eum insultare, & minis adiectis contestari, nisi ad certū diē Arium reciperet, eum ipsum eiectū ecclesia, in exiliū missū fore, eiusq; successorē cū Ario cōmunicaturū. Ad hūc modum id tēporis disceditur: atque Eusebius eiusq; fautores diem præstitutum expectant, quò ea quæ fuerant minati, perficerent. Alexander autem deum precatur, ne quæ dixerat Eusebius, reipsa euenirent. Imperator quoque ab illis quodammodo persuasus, vt ipsorum caderet sententiā, Alexandro grauissimū metū iniecerat. Prædie ergo ante diem dictum Alexandro ad basin altaris procidens, totam noctē pronus humi iacebat, deū enixe precatus, vti obstaret, quo minus conatus aduersariorum contra se comparati ad exitum perducerentur. Eodem die Arius sub crepusculum cum se nescio quò conferret, de repente aluo laxata compulsus, ad locum publicum ei rei destinatū pergit. Cum autem iam longo temporis spatio intermisso nō exiret, quidam, qui foris illum præstolabantur ingressi, eum mortuum in latrinis iacentem offendunt. vt primum verò hoc palam factum est, de eius morte non eadem omnium fuit opinio. Nam nōnulli vel morbum repentinum eius cor oppressisse, vel eum præ nimia voluptate, quā à rebus ex sententia sibi successuris capiebat, animo defecisse eodemque momento occubuisse: alii autem illum, vt impiū in deū, pœnas debitas persoluisse arbitrati sunt: alij verò, qui eius sectam sequebantur, præstigiis magicis eum interfectum fuisse rumorem dissiparunt. Verū non fuerit absurdum verba Athanasij episcopi Alexandrini de eius morte in medio ponere, quæ ita se habent. Ille ipse Arius sectæ huius author & princeps, socius Eusebij, opera factionis
Eusebi-

Eusebianæ à Cōstantino Augusto, imperatore beatissimæ
 memorię accersitus, rogatusq; vt fidē suā scriptis proderet,
 scripsit quidem veterator ille, sed impudentes suæ impietā
 tis voces occultare, dissimulāterq; more diaboli sacræ scri
 turæ verba nuda, & vt scripta sunt, citare laborauit. Deinde
 cum beatus Constantinus vrgeret, vt si nullam aliam præ
 terea opinionem teneret animo conclusam, ipsam veri
 tatem testaretur (nam dominus, inquit, si peieraueris, est
 te reuera ulturus) iurandum dedit miser, se nullam a
 liam habere, neque contra quàm scripserat sentire, licet
 aliquando aliter dixisset. Quare extemplo inde, velut
 daturus pœnas, egressus, occubuit: atque pronus decum
 bens crepuit medius. At tamen mors est exitus vitæ om
 nibus hominibus communis, & nemo cōtumeliose insectā
 dus est, etiā si hostis sit, qui obierit, præsertim cum cuiq; sit
 incertū, ipsum ne ante vesperum sit mors occupatura, ta
 men mors Arii, quoniā non vt cōmunis naturæ cōsuetudo
 fert, acciderit, ob hanc causam merito à nobis explicanda
 est. Cum Eusebius & eius fautores minarentur se Arium
 in ecclesiam introducturos, Alexander episcopus Constan
 tinopolitanus, illis restitit. At Arius tamen vi & minis
 Eusebij confidere cœpit. Iam dies sabbati erat, & po
 stridie eius diei conuentus in ecclesia fieri expectatum
 est. Graue certamen erat inter eos, qui minas iactabant,
 & Alexandrum, qui precibus opem à deo postulauit. Sed
 dominus iudex constitutus, sententiam contra eos qui in
 iuriam fecerant, tulit. Nam nondum sol occiderat, cum
 Arius ad locum, in quo occubuit, necessitate naturæ at
 tractus est, & re vtraque, nimirum & communione & vi
 ta è vestigio orbatus. Qua re audita, beatus Constantinus
 admiratus est, proque certo nouit, Arium peierasse.
 Quocirca omnibus tum planum factum est, & Eusebianæ
 factionis minas in nihilum recidisse, & spe Arium frustra
 tum esse. Rursus demonstratum est etiam insanam Arii
 doctrinam à seruatore tum in hac ecclesia, tum in eccle
 sia primogenitorum dei excommunicatam esse.
 Itaque quem non magna incessit admiratio, cum videat
 istos obnixè contendere, vt eum iustū declarent, quem do
 minus condemnarit, & cum animaduertat ab hæresi eos
 vindicare,

SOZOMENI HISTOR.

vindicare, quos dominus communione fidelium excluderet, neque permiserit illius hæresis authorem in ecclesiam introire? Hoc modo Arium mortem obiisse accepimus. Et ob eam causam fama est neminem eas latrinas, in quibus moriebatur, longo tempore post frequentasse, sed cum iam ad eum locum visendum, utpote usu publicum homines confertim, ut in multitudine fieri solet, ruerent, cumque introeuntes se mutuò cohortarentur, ut ab illis latrinis cauerent, locus posteris detestabilis factus est, propterea, quod in eo Arius debitas impietatis suæ pœnas persoluisset. Verum ubi multum iam temporis præterierat, vir quidam locuples, & potens, sectæ Arianae fautor, dedit operam sedulo, ut locum illum à rep. emeret. Quem cum emisset, priore eius forma deleta, ædes in illo extruxit, eo consilio, ut apud populum veniret in obliuionem, & Arii mors neutiq; loci recordatione deinceps carperetur.

*Qua res consopito Ario Alexandria obuenerint,
& quid Constantinus magnus ad eos scripserit.*

CAPVT XXIX.

Verum quanquã iam Arius è vita excesserat, non tamè controuersia de doctrina, quam ipse excogitarat, suscepta ad exitum venit, neque eius doctrinae fautores illis, qui contrariã tuebantur, insidias tendere destiterunt. Quinetiam cum populus Alexandrinus continenter vociferaretur, & precibus Deum sollicitaret pro Athanasii reditu, & magnus ille Antonius monachus de eo persæpe ad imperatorem scriberet, obsecraretque eum, ut Meletianorum sententiã minimè assentiretur, sed eorum criminationes calumniarum loco duceret, imperator tamen neuti quam persuaderi potuit, sed scripsit ad Alexandrinos literas, eisque criminis loco pertinaciam & turbulentum animorum motum obiecit: deditque etiam mandatum clericis & sanctis virginibus, ut quietè se gererent: quinetiam constanter esseruit se neque destitutum de sententia, neque Athanasium, utpote seditiosum & iudicio ecclesiastico cõdemnatum reuocaturum. Rescripsit præterea Antonio se non posse sententiã concilii contemnere. Nam etsi pauci
vel